

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw
Osób Niepełnosprawnych
Zastępca Dyrektora
Andrzej Łosiewicz

BON-XI.052.4.264.2024
Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Szanowny Panie,

w odpowiedzi na Pana petycję z dnia 28 sierpnia 2024 r. w sprawie realizacji projektu asystentury dla osób niepełnosprawnych, Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych uprzejmie przekazuje poniższe wyjaśnienia.

Głównym założeniem ustawy z dnia 23 października 2018 r. o Funduszu Solidarnościowym (Dz.U. z 2024 r. poz. 296, z późn. zm.) było utworzenie funduszu celowego ukierunkowanego na wsparcie społeczne, zawodowe, zdrowotne oraz finansowe osób z niepełnosprawnościami. Zgodnie z art. 6 ustawy o Funduszu Solidarnościowym środki Funduszu przeznacza się na realizację programów rządowych i resortowych, o których mowa w art. 7 ust. 1 i 5, w tym programów obejmujących realizację zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego w zakresie wsparcia osób niepełnosprawnych¹. Na tej podstawie w roku 2019 został zainicjowany resortowy Program Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej „Asystent osobisty osoby niepełnoprawnej”, który obecnie jest realizowany pod nazwą „Asystent Osobisty Osoby z Niepełnosprawnością”.

Usługi asystencji osobistej realizowane w ramach ww. Programu wpisują się zatem w jeden z głównych celów Funduszu Solidarnościowego, jakim jest wsparcie społeczne osób z niepełnosprawnościami. Poprzez rozpowszechnianie usług asystencji osobistej znacząco zwiększyła się szansa osób z niepełnosprawnościami na prowadzenie bardziej niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia, poprawiło się ich funkcjonowanie w danym środowisku, a

¹ **Fundusz Solidarnościowy** jest państwowym funduszem celowym, którego dysponentem jest minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego. Fundusz Solidarnościowy ma na celu m.in. wsparcie społeczne, zawodowe, zdrowotne oraz finansowe osób z niepełnosprawnościami. Fundusz Solidarnościowy wspiera również działania w zakresie zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Zasady funkcjonowania Funduszu Solidarnościowego określa ustawa o Funduszu Solidarnościowym, która weszła w życie w dniu 1 stycznia 2019 roku, a zasadniczym źródłem jego finansowania jest danina solidarnościowa. Zapłaty daniny solidarnościowej dokonują co roku osoby fizyczne, których dochody w danym roku podatkowym przekraczają 1 mln zł. Wysokość daniny solidarnościowej wynosi 4% nadwyżki tej kwoty. Przychodami Funduszu Solidarnościowego są również m.in. obowiązkowe składki na Fundusz, do których stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące obowiązkowych składek na Fundusz Pracy.

także zwiększyły możliwości zaspokajania potrzeb oraz szanse na włączenie w życie społeczne.

Jednocześnie asystencja osobista jest kluczową usługą kierowaną do osób z niepełnosprawnościami, do której odnosi się art. 19 lit. b Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169, z późn. zm.). Kwestia potrzeby upowszechnienia usług asystencji osobistej znalazła swoje odzwierciedlenie w pierwszej w Polsce Strategii na rzecz Osób z

Niepełnosprawnościami 2021–2030, przyjętej uchwałą nr 27 Rady Ministrów z dnia 16

lutego 2021 r. w sprawie przyjęcia dokumentu Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021–2030 (M.P. poz. 218).

Adresatami Programu „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” dla Jednostek Samorządu Terytorialnego są dzieci do 16. roku życia posiadające orzeczenie o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem w pkt 7 i 8 w orzeczeniu o niepełnosprawności oraz osoby z niepełnosprawnościami posiadające orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności lub o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności albo orzeczenie traktowane na równi z orzeczeniami wymienionymi powyżej, zgodnie z art. 5 i art. 62 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 44, z późn. zm.). Uzyskanie przedmiotowego wsparcia jest zatem determinowane faktem posiadania adekwatnego orzeczenia o niepełnosprawności.

Jednostki samorządu terytorialnego przystępują do realizacji Programu na zasadzie dobrowolności. Program nie stanowi rozwiązania systemowego i działa w oparciu o finasowanie ze środków Funduszu Solidarnościowego.

Od pierwszej edycji Programu wraz ze wzrostem świadomości w zakresie szans i możliwości jakie daje asystencja osobista osobom z niepełnosprawnościami, z roku na rok rośnie suma środków przeznaczana na finasowanie przedmiotowej usługi. Pula środków z Funduszu Solidarnościowego przeznaczona na realizację Programu wzrosła odpowiednio: z 1 mln zł w 2019 r. do 779 mln w 2024 r., w konsekwencji czego od pierwszej edycji Programu, czyli od roku 2019 znacząco wzrosła liczba objętych programowym wsparciem osób – z 112 osób w 2019 r. poprzez 8 593 w 2020 r., do 34 818 osób w 2023 r. (w porównaniu do 2020 roku, to ponad 4-krotny wzrost liczby uczestników Programu). Powiększył się również zasięg terytorialny Programu – w 2019 r. uczestniczyły w nim 54 gminy i powiaty, w 2020 r. – 492, a w 2023 r. już 1 383 jednostek samorządowych (co oznacza blisko 3-krotny wzrost liczby tych podmiotów w porównaniu do roku 2020). Bieżąca edycja Programu jest realizowana przez 1 717 gmin/powiatów. W roku 2025 realizacja Programu będzie kontynuowana, a zabezpieczony na ten cel budżet wynosi 1,05 mld zł.

Adekwatnie zwiększony został również maksymalny koszt jednej godziny wsparcia – z 30 zł w 2019 r. do 40 zł brutto w 2021 r., natomiast w ramach edycji 2024 maksymalny koszt jednej godziny wsparcia wzrósł do kwoty wynoszącej 50 zł brutto. Należy jednak wskazać, iż decyzję w zakresie wysokości wynagrodzenia oraz wyboru formy zatrudnienia asystentów podejmują realizatorzy Programu.

Dostępność usług asystencji osobistej wzrosła również dzięki rozszerzeniu terminów realizacji świadczeń i możliwości rozliczenia usług zrealizowanych w danym roku, jeszcze przed podpisaniem umowy. Program edycji 2019 dopuszczał realizację usług od dnia podpisania umowy do dnia 31 grudnia 2019 r., natomiast od roku 2020 r. gminy/powiaty zgodnie z zapisami programowymi mogą rozpocząć świadczenie przedmiotowych usług od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia tegoż roku. Z uwagi na możliwość refundacji ze środków Funduszu na realizację Programu wydatków kwalifikowanych poniesionych w związku z realizacją zadania, jednostki samorządu terytorialnego mogły rozpocząć świadczenie usług asystencji osobistej od dnia 1 stycznia danego roku.

Na uwagę zasługuje fakt, iż nabór wniosków na realizację zadania publicznego w ramach Programu dla Jednostek samorządu Terytorialnego - edycja 2025 zakończył się w dniu 26 sierpnia 2024 r. Lista zatwierdzonych wniosków Wojewodów została opublikowana dnia 3 października br., a dofinansowanie obejmuje aż 1 970 gmin/powiatów. Do dnia 6 listopada br. przekazano wszystkim Wojewodom umowy w sprawie realizacji zadania, a zawarcie umów między Ministrem a poszczególnymi Wojewodami przed dniem 1 stycznia 2025 r. umożliwi rozpoczęcie świadczenia przedmiotowych usług od pierwszych dni stycznia 2025 r.

Tym samym, odnosząc się do postulatu zapewnienia ciągłości świadczenia usług asystencji osobistej oraz trwałości pracy asystentów, należy zauważyć, iż w związku z przyjętym harmonogramem realizacji zadania, jednostki samorządu terytorialnego nie będą miały ograniczeń organizacyjnych w zakresie rozpoczęcia świadczenia usług asystencji osobistej z początkiem stycznia 2025 r. Jednakże to ostatecznie realizator Programu czyli gmina/powiat decyduje o terminie i formie świadczenia przedmiotowych usług w ramach Programu.

W ramach Programu gmina/powiat może bowiem otrzymać środki Funduszu na realizację usług asystencji osobistej, jeżeli:

- usługi realizuje samodzielnie, tj. przez osoby zatrudnione w ośrodku pomocy społecznej albo w centrum usług społecznych, o którym mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz. U. poz. 1818), urządzie gminy/powiatu lub w gminnych/powiatowych jednostkach organizacyjnych, bez względu na formę zatrudnienia;
- zleca realizację usług organizacjom pozarządowym, o których mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie, oraz podmiotom, o których mowa w art. 3 ust. 3 tej ustawy;
- zatrudnia asystenta wskazanego przez uczestnika w formie ustalonej przez gminę/powiat;
- nabywa usługi asystencji osobistej od podmiotów sektora prywatnego, z zastrzeżeniem klauzul społecznych.

Odnosząc się do postulatu zagwarantowania 840 godzin wsparcia uczestnikowi Programu, należy zauważyć, iż limit godzin usług asystencji osobistej finansowanych ze środków Funduszu przypadających na jedną osobę z niepełnosprawnością w 2024 r. oraz w 2025 r. wynosi nie więcej niż:

- 840 godzin rocznie dla osób z niepełnosprawnościami posiadających orzeczenie:
 - o znacznym stopniu niepełnosprawności z niepełnosprawnością sprzężoną,
 - traktowane na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności, zgodnie z art. 5 i art. 62 ustawy o rehabilitacji

zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, z niepełnosprawnością sprzężoną;

- 720 godzin rocznie dla osób z niepełnosprawnościami posiadających orzeczenie:
 - o znacznym stopniu niepełnosprawności,
 - traktowane na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności, zgodnie z art. 5 i art. 62 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych;
- 480 godzin rocznie dla osób z niepełnosprawnościami posiadających orzeczenie:
 - o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności z niepełnosprawnością sprzężoną,
 - traktowane na równi z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, zgodnie z art. 5 i art. 62 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, z niepełnosprawnością sprzężoną;
- 360 godzin rocznie dla:
 - osób z niepełnosprawnościami posiadających orzeczenie o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności,
 - osób z niepełnosprawnościami posiadających orzeczenie traktowane na równi z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, zgodnie z art. 5 i art. 62 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
 - dzieci do ukończenia 16. roku życia z orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami w pkt 7 i 8 w orzeczeniu o niepełnosprawności - konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Z uwagi na fakt, iż pula środków Funduszu Solidarnościowego przeznaczona na realizację przyszłorocznej edycji Programu w stosunku do roku 2024 wzrosła, należy się spodziewać, że oferowany uczestnikom Programu przez gminy/ powiaty wymiar godzin świadczenia przedmiotowych usług również wzrośnie, z zastrzeżeniem, że to dana jednostka samorządu terytorialnego podejmuje ostateczną decyzję w zakresie wysokości przyznanych godzin wsparcia asystenta osobistego oraz wysokości wynagrodzenia oraz wyboru formy zatrudnienia asystentów.

Niezależnie od powyższego, uprzejmie informuję, że w obecnej chwili procedowany jest, przygotowany przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, projekt ustawy o asystencji osobistej, który wprowadzi systemowe rozwiązania w omawianym zakresie.

Z wyrazami szacunku

Andrzej Łosiewicz

Zastępca Dyrektora

Biura Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych

/-podpisano elektronicznie-/

